

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 frt, félévre 2 frttal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ (Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz), a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ (Gamauf Vilmos, e. titkárhoz) ezimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon.

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János**; Berde Áron, Szabó Samu, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: Melyek egy jó, illetőleg czélszerű trágyafészek kellékei? **Kodolányi Antal.** — A takarmány tömege és minőségéről általában. **Szentkirályi Ákos.** — Minő talajt és fekvést kívánnak gyümölcsfáink? **L. Z.** — A nemes fűzmelés talajelőkészítésének módjairól. **Enyedi.** — A magvak csirázóképességének megtartásáról. — Gyümölcszisztelesek. I. — Halálozás. — Egyleti mozgalmak: Vál. ülés, 1877 october 1-én. — Vidéki gazdasági tudósítások: Gyergyó-Alfalu, Szék, Baróth. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Értesítés.

Az erdélyi gazdasági egylet hivatalos helyiségei főtér 36. szám alá a „Florián testvérek“ boltja feletti emeletbe tétettek át, mit az érdeklődő közönség szíves figyelmébe ajánl

a titkári hivatal.

Melyek egy jó illetőleg czélszerű trágya fészek kellékei?

Jó trágyát csak czélszerű kezeléssel lehet előállítani és e czélszerű kezelhetésnek okvetlenül egyik fő kelléke a szabályszerűen készült trágya fészek, lássuk tehát melyek a jó, illetőleg czélszerű trágya fészek kellékei.

Mielőtt azonban ezt elsorolnám, előbb még azt kell elmondanom, hogy miért használok én és miért kell minden gazdának használni, annak a helynek megjelölésére, a mely a trágya összegyűjtésére szolgál, a régi „trágya gödör“ elnevezés helyett a „trágya fészek“ elnevezést. Ennek igen egyszerű oka van, az tudni illik, hogy a trágyát gödörbe rakni nem szabad, mivel gödörben azt cél- és szabályszerűen kezelni nem lehet és a czélszerű kezelés hiányának a következtében az, hogy a trágya egyenetlenül érik be. A mi pedig, hogy igen nagy hiba, az abból látszik, mert egyenlőtlenül és

főleg annyira egyenlőtlenül éredt trágyával, mint a mint az az ily gödrökből kikerült, rendes trágyázást eszközölni nem lehet, mert a mely részére a földnek a trágya tetejéből jut, ott már két év múlva nyoma is alig van a trágyázásnak, míg ott a hova az aljából került, ha nedves az időjárás, még a második évben is megdül, ha pedig száraz idő jár, nem egyszer kiszül a gabona. Vagyis egyszerűen az ily egyenlőtlenül éredt trágyával trágyázó gazdának soha sincs egyenlő vetése és az egyenlőtlen vetés egyszersmind rossz vetés is. Temessük be tehát a régi idők-ből fennmaradt czélszerűtlen trágya gödröket és temessük el belé a „trágya gödör“ szót is.

S most térjünk a tárgyra, tehát a czélszerű trágya fészeknek:

1-ör is lehetőleg közepes kell lenni az istállóhoz, hogy a trágya kihordást minél gyorsabban és minél kevesebb fáradsággal lehessen végrehajtani. Hanem már azon tulságosan is nagy kényelem ellen, a mely Erdélyben még oly igen sok helyen ma is virágzik, hogy az istálló falán egy lyukat hagynak és csak ott taszigálják ki a trágyát, szabadjon protestálnom, legelőször is az istálló nevében, a melynek a fala ily eljárás mellett tele szíjja magát trágya lével és ez által nem csak hogy az állatokra nézve egészségtelenné válik, hanem idő előtt el is romlik; másodsor a trágya kezelés czélszerűsége nevében, mert bizony a legkevesebb helyen láttam azután az így ki távolított trágyát el is terítve, — pedig naponként kihordott trágyának rendes eltergetése nélkül ismét nincs czélszerű trágyakezelés.

2. A trágya fészeknek úgy kell elhelyeztetve lenni, hogy a szekerek könnyen hozzá férjenek és egymást a rakodásnál ne akadályozzák.

3. A trágya fészeknek 50—60 centimetryire be kell ugyan mélyítve lenni a talajba, de azután egyszersmind vagy 40 centimeter magas téglá vagy kőből készített körfalla

vagy legalább egy jó szívós agyagból készült körsánczczal kell körülvéve lennie, hogy a trágya alá az udvarból semmi víz ne folyhasson.

4. A trágya fészek fenekének, ott hol a talaj laza, vagy kövel kell kiburkolva lenni, vagy szintén jó szívós agyaggal keverve, hogy minél kevesebb trágyalé menjen veszendőbe és e mellett a trágya fészek fenekének elegendő eséssel is kell birni, a trágya fészek egyik vagy másik sarkában lévő trágyalékut felé, hogy a felesleges nedvesség a trágya alól abba belé szivároghasson.

5. A trágyalé kutnak vagy téglával kirakva vagy deszkával kibéllelve kell lenni olyformán, hogy ennek mellékét 30 cmnyi vastagon újból szívós agyaggal lehessen kiverni. Legczélszerűbb eljárás e részben a következő: a hová a trágyalé kutat helyezni akarjuk egy jóval téresebb gödröt ásatunk, ekkor azután a trágyafészek terjedelme szerint közelebb vagy távolabb egymástól leásatunk vagy leveretünk abba négy tölgyfa oszlopot, olyformán, hogy azok a leendő trágyalé kutnak a négy sarkát képezzék és ekkor az oszlopoknak a külső oldalát ismét lehetőleg tölgyfa deszkákkal kideszkázzuk és mellékét agyaggal kiverve, a gödröt betemetjük. Ez a legolcsóbb trágyalé kut. A tölgyfa oszlopoknak természetesen oly hosszúnak kell lenni, hogy azok még a földszint legalább egy meterrel meghaladják.

6. A trágya fészeknek oly terjedelemmel kell birni, hogy abból minden számos marhára, évenként kétszeri kihordás mellett $6\frac{1}{2}$ □ meter és háromszori kihordás mellett $5\frac{1}{2}$ □ meter terület jusson. A trágyalé kutból pedig minden számos marhára $\frac{1}{2}$ köbmeternek kell esni.

7. A trágyát a trágya fészekben $1\frac{1}{2}$ meternél magasabba, ha csak el lehet kerülni, nem kell rakni és igen czélszerű azt több szakaszokra osztani be, hogy a trágya éredése rendes folyamatot tartson.

Ezekből tehát láthatjuk, hogy a czélszerű trágya fészek nem oly valami luxus articulus, a mit csak a nagybirtokos urak engedhetnének meg magoknak, hanem minden kisgazda udvarának díszét képezhetné az nálunk is épen úgy, mint más a mezőgazdaság terén előre haladottabb országokban. És megérdemli a trágya a gondos kezelést, mert hiszen „a trágya fészek a gazda arany bányája!

Kodolányi Antal.

A takarmány tömege és minőségéről általában.

Az élettan tanítja, hogy az éhség csak akkor enyészik el, ha a felvett étel nemü a gyomort bizonyos mértékig megtöltötte. De nem csupán az éhség lecsillapításáért, hanem — és ez a fontosabb — a takarmányozás sikerességének szempontjából is okvetlenül szükséges a takarmány mennyiségére térfogatára ügyelnünk.

Tudjuk azt, hogy a takarmányban a tápanyagok és pedig a megemészthető tápanyagok azok melyek az állati szervezetet táplálják, de tudjuk azt is, miszerint minden állat bizonyos mennyiségű tápanyagot kell, hogy elvegyen, ha jól lakni, illetőleg nőni, hizni, tejelni, izomerőt ki-

fejteni stb. akar. Ép ezen okból nem közönyös az, hogy vajon a tápanyagok szükséges mennyiségét a kellőnél nagyobb vagy épen elegendő mennyiségű takarmányban nyújthatjuk állatainknak. A többletet a tápcsatorna nem képes befogadni; a hátramaradt takarmányban a szükséges tápanyagok egy része szintén vissza maradt, tehát az állat nem jutott a kellő mennyiség birtokába. Ha pedig kisebb a takarmány tömege annál, mint a melyet az illető állat gyomortérfogata megkíván, akkor a tápcsatorna, a gyomorfalai a megkívántatónál kisebb mértékben ingereltetnek, minek következménye a kevésbé erőteljes emésztés, tehát a tápanyagok hiányos kihasználása lesz. A takarmány tömegének az elmondottak alapján különbözőnek kell lenni a szerint, a mint szarvasmarhával, lóval vagy sertéssel van dolgunk.

Eltelkintve most az állat neme által feltételezett különbözőségektől, megemlítendőnek vélem azt, hogy a takarmány tömege egy és ugyan azon állatra nézve is változhat. Ezen ténynek élettani oka a tápcsatornának a takarmány térfogatához való alkalmazkodási képességében rejlik. Kevésbé terimés takarmány után adhatunk terimésebbet, minden hátrány nélkül az állat egészsége és a takarmányozás sikerére — ha az átmenet lassú volt; ellenkező esetben emésztési zavarokból származott különféle betegségekkel kell majd küzdenünk. Hogy ez így van, nem igen szükséges bizonyítgatni; saját magunkon tapasztalhatjuk: a városi ember, ha falura megy, sok ideig nem tud hozzá szokni a divatos gyakori és sok evéshez és viszont a városba jött gazda napokon át éhesen kel fel asztalunktól. A ló és szarvasmarha bizonyos határok között ingadozó különböző tömegű takarmányt igényel, miután különböző tömegű térfogatu és nem egyenlően emésztő gyomorral, tápcsatornával bírnak; azonban ugy a ló, mint a szarvasmarha, juh és sertés hozzá szokik, valamint a kisebb, ugy a nagyobb tömeghez is.

A tápcsatornának imént leirt alkalmazkodási képessége fontos körülmény és pedig azért, mivel a takarmány tömege — azon haszoncél szempontjából, melyre az illető állatot tartjuk — sokszor különböző kell, hogy legyen egy és ugyan azon nemhez vagy fajhoz tartozó egyéneknél, sőt ugyanazon egyénnél is a szerint a mint tehetősége különbözőleg van igénybe véve. Néhány példa kellő világot fog vetni ezen tételre: a futtató lónak az idomítás vége felé, a verseny napján nem lesz szabad oly tömegű takarmányt nyújtani, mint az év egyéb szakában; egy verseny lovat általában hiba volna ugy tartani, miként a koci vagy igás lovat, melyek terimésebb takarmányt kapnak a háttas paripánál is. A bő tejelő tehenek egyik kiváló sajátysága, hogy nagy tömeget képesek felvenni és átdolgozni, ezen az alapon nevezzük őket olcsó termelőknek, igás ökörnél a mennyire lehet kerülni fogjuk a nagy tömeget, hogy ne kelljen az állatnak feles terhet czipelni magával, mely a mozgást akadályozná, nehezítené. Vemhes állatnak különösen ezen állapot vége felé kis tömegű takarmányban igyekezzünk megadni a tápanyagok kellő mennyiségét, mert a túltömött tápcsatorna az ébrény kifejlődésének útját állaná.

Az elsoroltak alapján jogosan mondhatjuk, hogy a takarmányozás csak akkor lesz hasznos hajtó és eredményes, ha a takarmány térfogata tömege az állat emésztő szerveihez van arányítva és megfelel azon haszoncél-nak, melyért az illető állatot tartjuk.

A takarmány végre ne ellenkezzék az állat természetével, az emésztő szervek alkátával és azon czéllal, melynek az szolgál.

Ezen tétel nem szorul részletes magyarázatra, azonban feltételezi az egyes takarmányszerek tulajdonságai és hatásának ismeretét. Egy pár példa ismét elég lesz a bizonyításra. A moslék szarvasmarhának és itt is főleg a hizóknak való takarmány, növendék állatot vagy lovat etetni vele soha senki sem fog, vagy csak nagyon ritka esetben. A gyökeműek és gumósak szintén oly takarmányszerek, melyeket a lóval, nevezetesen kócsi vagy hátsó lóval nagyobb tömegben etetni nem szabad. A csillagfürtöt úgy a széna, mint a szemek keserű íze miatt a juhon kívül más állattal nagyon bajos értékesíteni. A repce pogácsa keserű ízét megszokják ugyan a tehének, a mennyiségre azonban igen ügyelni kell, mert különben a tej keserű kellemlen izt kap. A cserebogarak úgy nyersen, mint szárítva jó takarmányt nyújtanak a sertéseknek; lovat velők tartani nem lehet. Es ilyenformán még sok példát lehetne felhozni indoklásául annak, hogy a takarmány milyensége nem közönyös dolog.

Az imént a milyenséget tágabb értelemben alkalmaztuk. Hogy a közönséges szólamód szerinti értelemben szintén ügyelni kell a takarmány minőségére kitűnik a következőkből: rozsanys szalmát vemhes állatoknak adni esztelenség, miután elvetélés következhet be, szintilyen hatása van a rozsdás szalma, üszkös tengeri szár, fagyos burgonya stb.-nek, ökrökkel az elsorolt tápszereket kár nélkül feleltethetjük akkor, ha a mondott hibák azokat teljesen el nem rontották.

Szentkirályi Ákos.

Minő talajt és fekvést kívánnak gyümölcs-fáink?

Gyakran halljuk emlegetni, hogy a gyümölcsstenyésztés nem hoz semmit, mert fáink éveken át nem teremnek, mind eanek okát azonban többnyire abban kell keresnünk, hogy az illető talajhoz képest a gyümölcsfajt rosszul czélszerűtlenül választottuk meg.

Minden egyes gyümölcs: alma, körte stb. diszljésére más talajt kíván és miután ezen igényeket ismernünk kell, azért e fontos tárgyának már jó eleve, a faültetést megelőzőleg néhány szót szentelünk.

Az alma nagyon mély, termékeny és a vizet áteresztő talajt kíván, kiválóan szereti a szelid vályogot, a mésztartalma, nem felette kötött agyagot, ha ez áradási televénydus talajban fordul elő. Ha a talaj kissé sovány, a termés többnyire csekélyebb lesz; homokos talajon, ha nem száraz, azaz ha az altalaj kellő nedvességgel bír, az almafa még jól megállja helyét.

Ugyanezen okból jobban diszlik és bővebben terem az almafa az északi és északnyugoti dombokon, mint déli fekvésben, mert az előbbiek talaja nyáron át nyirkosabb leend.

Nedves, alacsony és inkább zárt fekvésben, mely szűk völgyekben gyakran fordul elő, a fiatal fák elfagyása miatt a termés csorbát szenved; azért itt, valamint vizállásu helyeken és tőzegföldeken almafát ültetni nem szabad.

Az alma még magasabb fekvésben (500—700 meterig) is megterem, csak hogy ilyen helyen természetesen edzettebb gazdasági fajokat kell ültetni, az ültetvényt pedig magasabban fekvő erdőségek és vad fa ültetések által viharok és kivált a nálunk annyira uralkodó, virágnak és fiatal hajtásnak felette ártalmas tavaszi szelek ellen védeni.

A körte épen úgy, mint az alma, erőteljes, mély talajt, főleg pedig az altalajban kellő nedvességet kíván. A körte aránylag sokkal tartósabb, mint az alma, de melegebb fekvést és szél elleni védelmet kíván, a mi első sorban a nagy gyümölcsű nemes csemegefajokra nézve áll, mert a keményebb gazdasági körte még magasabb fekvésben (700 meterig) is előfordul, valamint nyílt szabad helyen is diszlik és jó termést ad. Széljárta fekvésben magas törzsek helyett legjobb lesz csak is félmagasságu fákat ültetni.

A szilva inkább alacsony, termékeny és meleg fekvésbe való, sőt még olyan helyen is meg él, hol a talaj időnként viz alatt áll; magas, száraz helyre nem ajánlható, mert termése ott többnyire csekély lesz.

Patak partján, mélyenfekvő nyirkos réten, inkább mély és elzárt völgyben vagy fekvésben a szilva legjobb helyére talál, legdusabb terméssel fizet. A mirabella és ringló fajok hasonló igényekkel bírnak, de meleg tekintetében már többet kívánnak.

A cseresnye és meggy kevesebbel is beéri, egyáltalában szerényebb igényű, mint a szilva. A cseresnye nagyon mély, szelid és meleg vályogtalajban adja legjobb termését, a meggy még a nagyon köves homoktalajon, sőt köves dombokon és hegyeken is előfordul. Hegyek között ut melletti ültetésre is alkalmas és 700 meter magasságig még mindig jelentékeny termést ad.

A cseresnye nyílt, szabad helyet és jó meleg napos fekvést szeret, míg a meggy inkább árnyékot óhajt, minélfogva északos oldalokon haszonnal tenyészíthető.

Nyirkos, zárt fekvést és nedves mocsáros talajt a cseresnye ültetésénél lehetőleg kerülnünk kell.

Hogy mély és tágas fagüdrök, jó földnek odaszállítására, kellő trágyázás, lecsapolás vagy öntözés által még a nem alkalmas, az illető gyümölcsnemhez nem egészen találó talajban is jó eredményt lehet elérni, azt számos példa bizonyítja, hogy azonban e költséges miveletek egyuttal jövedelmező befektetést biztosítanak-e vagy pedig csak a magában véve kétségkívül nagyon dicséretes gyümölcsstenyésztési szenvedély kielégítésére szolgálnak? oly kérdés, melyet a számító gazda fel fog vetni, eljárását pedig a nyereendő választól függővé tenni.

L. Z.

Mikor kell a rétet trágyázni?

E kérdésre nagyon különböző választ nyerhetünk, mert némelyek ősszel, mások télen vagy kora tavasszal vélik a rétet trágyázandónak; mi lesz hát a helyesebb? Minden egyes esetre nem is adhatunk egyforma választ, azonban általában véve mondhatunk annyit, hogy a völgyi rétet ősszel vagy télen kell hómentes fagy alkalmával szalmás lótrágyával borítani, mert a zsebébb növényekből álló pázsit a fagy elleni védelemre van szorulva. A hegyi rétet ellenben csak kora tavasszal trágyázzuk, mert itt a gyep többnyire meg van edzve és a téli fagy nem lesz ártalmas. Ha a hegyi rétet udvarunktól távol esik, akkor a trágyát még télen ki lehet szállítani és nagy kupaczkba összerakni, mely esetben czélszerű lesz azokat a tulságos bomlás megakadályozására földdel, vagy ha a körülmények engedik hóval fedni be. Mihelyt az idő felállott, a trágya széttergetése azután tavasszal megtörténhetik. A tavasszi trágyázás egyáltalában sokkal gyakoribb, mint az őszi, mert a mezőknek szokott trágyázása a trágyakészletet még őszi előtt igénybe veszi.

A rétek trágyázásánál, hol az egyáltalában előfordul, még nagyon sok hibát vehetünk észre! Leggyakrabban azt találjuk, hogy a trágyát a réten kis kupaczkokban lerakják a nélkül, hogy az mindjárt szétterítették és így marad heteken, sőt hónapokon át rakáson, mely a felbomlás következtében mindinkább fogy és azon a helyen, melyet elfoglal, felette dús növényzetet hajt, míg e mellett, trágya hiányában, csak nagyon silány takarmány nő. A leirt bujafoltokon megsárgul elkorhad a fű és a kihajtott marha kerül ezen helyeket — és mind ennek dacára senki sem veszi figyelembe ezeket a körülményeket, marad továbbra is a régi rossz mód.

Másutt a rétet és a lóherést is késő tavasszal szokták trágyázni, midőn a herének levelezése már megindult. Néhány nap múlva a trágyát megforgatják, kevés vártatva pedig összegereblyézik és elszállítják. Ily munka mellett alig várható siker, eltekintve attól, hogy a gazdának ilyen időtájban ugy is elég dolga van. Ezen eljárás egyetlen mentsége abban áll, hogy az összetakarított szalma még egyszer alomul használható és az abból nyert trágya felette értékes és tiszta leend, hogy akár káposztás földre is előnnyel használható.

A rétet trágyázásra nézve tán legjobb volna Vorarlberg és Schweiz gazdáinak példáját követni, mert ezek kizárólag réteik után nyernek takarmányt és ennél fogva a rétek miveltését és kezelését nagyon jól értik. Kora tavasszal viszik ki a tiszta, azaz nem szalmás trágyát, a gazdaságban előállított trágya mennyiséghez és annak 2, 3 vagy 4 év múlva eszközözendő kihordásához képest fordákra osztott rétre. A széttergetésnél egy netán bekövetkező esőre vannak figyelemmel és ha az csakugyan közelebből várható, minden ember sűrű-forog, hogy a trágya minél gyorsabban és minél tisztábban szét legyen terítve, hogy minden fűszál mellé egy kicsi trágya kerüljön, szóval e munka a legnagyobb gonddal hajtatik végre. E buzgó tevékenység fáradozását teljes siker koronázza, mert az eső, mely legkívánatosabban mindjárt a szétterítés után áll be, a

finom trágyát a fű tövéig mossa és ugyszólván tüstént mutatkozó hatásra bírja. Ha ellenben az eső elmarad, a fű pedig egyidejűleg nőni kezd, akkor a trágyát magával emeli és szárazság esetén a szénát is elpiszkolja. Mindenesetre czélszerű volna, ha törekvő gazdáink, első sorban a Szamos, Aranyos, Marosmelleki, egyáltalában folyamvölgyi réteinken ezen eljárást megkísértenék és annak eredményét közzé tennék, siker esetén a példa vonzani és a nálunk oly mostohán gondozott rétek hozama tetemesen növekedni és állandósíttatni fog. **L. Z.**

A nemes fűzmiveltés talajelőkészítésének módjairól.

Az újabb időkben a nemes fűzmiveltésre több gazda kiváló gondot fordított és helyesen, mivel a mezőgazdasági kulturának ezen újabb ágából nem megvetendő nyereséget kapott az által, hogy az addig gyakran semmi hasznot nem hajtó földterületet fűzveszővel beültette és ezt sikerrel használhatta vagy értékesíthette.

Azelőtt a fűzfa csaknem kizárólag a folyók és patakok mentében volt található. Az első kísérlet — sikert fűzveszővel beültetni — oly földön történt, mely elhanyagolás és kedvezőtlen fekvés következtében eliszaposodott és hasznavehetlenné vált. Az első siker meghaladta a legmerészebb várakozást is. Igaz, hogy az eredmény még egyenlő talajon is különböző volt, a mit és nem alaptalanul, a véletlennek tulajdonítottak. Mert a ki ültetvényét kellőleg gondozta, bő sikert arathatott, míg ellenben ott, hol az ültetvény gondozására kevesebb gondot fordítottak, a várt siker sem következett be.

A nemes fűz fajok mindnyáján, hogy sikerrel tenyészthetők legyenek, nedves talajt igényelnek, lehet ugyan szárazabb talajon is tenyészteni, de itt tenyésztésük nem mindig biztos.

A mélyebb fekvésű iszapos, vizenyős talajban legjobban sikerül a nemes fűz tenyészése. Mélyebb fekvésű helyeken az agyagföld minden más talajnál előnyösebb. Kékes, kövér agyagföld, megfelelő humus (televény) réteggel mintegy mintatelepe a kosárfűzculturának. Tőzeg, homok és vaséleggel bővelkedő agyagföld a fűztenyésztésre nem alkalmas.

Legkevésbé ártalmas a homok, ha az a felső humusrétegben van és ha az altalajt kövér agyag képezi.

A vaséleggel vegyült agyagföld többnyire sekély rétegben, közvetlen a humusréteg alatt fordul elő, lejjebb pedig kövér agyagföld képezi az altalajt. Ilyen helyen arról kell gondoskodni, hogy azon ártalmas réteg a felszínre ne kerüljön és ennél fogva ajánlatos azt, habár sekélyen is, agyagfölddel meghordani.

Hogy fűztelepünk után biztos jövedelmet huzhassunk, szükséges a talajt kellőleg megmunkálni.

Az itt előforduló munkálatok közé a föld mélyen való megmiveltése tartozik; a mi a lehető legmélyebben szántás, ásás és földforgatás (rigolirozás) által történik; mert ha a talajt csak annyira mélyítjük, mint a milyen hoszu a dugvány, ott a fűztenyésztés nem sikerül és ok nélküli, hiába való munkát végeztünk. Szükséges pedig a mély miveltés azon okból, hogy a gyökerek képződésére szabad tért nyújthassunk; mert tudva van az, hogy a mélyen és jól megforgatott és mi-

velt talajban, a gyökerek könnyebben juthatnak a talaj mélyébe, mint a nem kellőleg megmivelt vagy forgatott talajban, azért ezen oly egyszerű, de fontos munkálatot, ha biztos termést ohajtunk és várunk, megtenni el ne mulasszuk.

A szántás a lehető legmélyebben történjék, mit ugy érhetünk el, ha a már meglevő barázdában, ismét egy ekét járattunk, a miáltal 31—46 cm. (1½ láb) mélységet érünk el.

Az ásás 2—3—4 ásónyomnyira történik. Az ásás mélységét különben a talaj minősége határozza meg. Ha a talajban káros alkatrészek fordulnak elő, akkor az ásást 2 ásónyomnyira tegyük meg, mindig szem előtt tartva azt, hogy a káros alkatrészek a felszínre ne kerüljenek.

Ha azt akarjuk elérni, hogy fűztelepünk tartós legyen, ez esetben szükséges a földet a fennemlített 4 ásónyomnyira megforgatnunk.

A földforgatást (rigolirozást) 63—94 cm. (2—3 láb) mélyen kell megtenni.

A talaj előkészítésénél, ha az egyenetlen, ügyelni kell arra, hogy azt elegyengessük, mivel ha ezt úgy hagynók, a mélyedésekben télen a víz meggyűlne és ez által fűztelepünk elposványosodna és csak kákát teremne. Igaz ugyan, hogy a fűz a nedveséget szereti, de azért nem kedveli, ha mindig vízben áll.

A talaj elegyenetése legcélszerűbben a felásás előtt történik, még pedig úgy, hogy a dombosabb helyekről a földet, kosarak és targonczákkal a mélyedésekbe hordjuk és ha ez megtörtént, csak azután tesszük meg a szántást, ásást és földforgatást (rigolirozást.)

Ezen fentemlített munkálatok kivételére legcélszerűbb időszak az őszi, azon fontos okból, hogy a talajt a téli fagy hatásának kitegyük, mivel a nyers földnek, melyet ezen munkálatokkal felszínre hozunk, idő kell arra, hogy megérjék, azaz nyersségét elveszítse, mi úgy történik, hogy a talajra hulló hó és esővíz, a talaj likacsába behatolván, itt megfagy és a göröngyöket szétrepeszt, mi által a talaj kellő porhanyóságot nyer.

A fennemlített munkálatok kellő időbeni elvégzése szükséges azért is, mivel ha azt annak idejében (összettel) megtenni elmulasztottuk, azon esetben a talaj nyersségét eléggé el nem vesztette s a talaj (ha agyagföld) ragadós lesz; ez esetben a dugványokhoz tapadván, a gyenge gyökerek kifejlődését megakadályozza s a fiatal hajtások elsatnyulnak, vagy végkép kivesznek. Ha pedig száraz tavasz áll be, ez esetben az agyag-göröngyök kökeménységüvé száradnak és ez esetben is a gyökérképzés teljesen lehetetlen. Ezekből látható, hogy a talaj előkészítését kellő időben kell megtenni, mit ha a gazda elmulaszt, fűztenyésztése aligha fog sikerülni.

Kétségtelen az, miszerint a korán és jól megmivelt föld több nedveséget veszen fel és azt hosszabb időn, egész nyáron át képes megőrizni, míg ellenben a későn felásott föld nyáron, ha azt 2—3 napig nem éri eső, kökeménységüvé válik. Mind ezekből folyólag a talaj korai előkészítésére hívom fel a nemes fűzmiveléssel foglalkozni kívánó gazdatársaim figyelmét, mert csak ez esetben várhatnak fűztelepeik után megfelelő hasznot.

Enyedi.

A magvak csirázó képességének megtartásáról.

Az újabb időben különösen a kultivált növények magvai többoldalú vizsgálatoknak képeztek tárgyat; e vizsgálatok eredményei nem csupán tudományos szempontból érdekesek, de részben gyakorlati jelentőségük is van. Nagy jelentőségű például a következő kérdés is. meddig tart a kultivált növények magjainak csirázó képessége? E kérdés eldöntése már azért is fontos, mivel egyrészt a gazda jól csirázó magvak hiányában gyakran nagy zavarba jöhet; másrészt pedig, mivel az e tárgyra vonatkozó adatok igen hiányosak. Erre vonatkozó kísérleteket a gabonaneműek magjaira nézve **Haberlandt** tett. Ő ugyanis 10 egymásután következő évben buza, rozs, árpa, zab és törökbuza szemeket részint levegőn, részint mesterségesen szárítva, kis palaczkokban légmentesen elzárva tett félre. A tíz év lefolyta alatt kísérleteket tett velök, melyek a következő eredményre vezettek:

1. A légmentesen elzárt szemek csirázó képessége általában jobban megmaradt, mint azoké, melyek a praxisban szokásos mód szerint voltak eltartva.

2. A légmentes elzárás előnyös befolyása különösen a mesterségesen szárított szemeknél mutatkozott, a mennyiben a levegőn szárított gabonaszemek csirázó képessége már a negyedik, míg a mesterségesen szárítottaknál csak a nyolczadik évben csökkent.

Legújabbán **Dimitrievicz** más kultivált növények magjaival is tett kísérleteket a csirázó képesség tartósságára vonatkozólag, melyek fő eredményeit a következőkben foglalom össze:

1. A hosszabb ideig való tartás káros befolyása a csirázó képességre leginkább a következő növények magvainál mutatkozott: a hagymánál, parajnál, kerti salátánál, karórépánál, a köménynél és a sárga répánál.

2. Jobban megtartották csirázó képességüket a kender, tök, ugorka, napraforgó, paradicsom alma, mustár és a len magvai.

3. Legjobb eredményt mutattak a fehér czékla, dinnye, luczerna és a dohány magvai.

Ámbár a csirázó képesség fenntartására a magvak tökéletes kiszáritása főkövetelménynek tekinthető, ezen követelés teljesítéséről mégis csak azon magvaknál lehet szó, melyek kisebb mennyiségben jönnek alkalmazásba, de nehézséggel jár például a gabonánál, a hol a nagy mennyiségű szemek szárítása már nagyobb költséget okozna. A praxisban, egyes országok szerint, különféle módok vannak alkalmazásban, melyek által a gabona szemek csirázó képességét hosszabb időre fenntartják.

A fehér czéklnál	12 év után	a magvak	56%-a	} csirázott
„ dinnyénél	11 „ „	„	93%-a	
„ luczernánál	11 „ „	„	34%-a	
„ dohánynál	11 „ „	„	30%-a	
„ paradicsom almánál	11 „ „	„	26%-a	
„ babnál	11 „ „	„	26%-a	
„ mustárnál	11 „ „	„	23%-a	
„ kendernél	11 „ „	„	15%-a	

A len, kender, bab és borsó hosszabb ideig megtartják csirázó képességeket, ha hüvelyestől és héjastól szárítják kelőleg és azután száraz helyen tartják.

A törökbuza, a csövön hagyva, több évig megtartja csirázó képességét, holott a lemorzsolts szemek csirázása két év múltán már bizonytalan. A tapasztalás továbbá mutatja, hogy a törökbuza csövön jól megszáritva és a padláson nem igen vastag rétegben felhalmozva, jobban megtartja csirázó képességét, mintha ugyanazon a padláson a héjakkal összekötözve felagatják. Ez utóbbi esetben a törökbuzaacsövek azokon a helyeken, ahol a héjlevelek rá vannak növe, gyakran penészesek, a mennyiben így a szabad levegőnek és így a nedvesség változásainak inkább ki volt téve, mint azon törökbuzaacsövek, melyek az első mód szerint voltak eltartva.

Azokon a vidékeken, ahol a házakon kémény nincs és ahol a gabonát az ilyen fedél alatt tartják, a füst, mely a fedél minden nyílásain huzódik kifelé, a gabonaszemeket tökéletesen kiszáritja. Az ily formán szárított törökbuza még négy év után is teljesen megtartotta csirázó képességét.

Ezek az adatok mutatják, hogy a magvak csirázó képességének tartóssága az egyes növények szerint más és más, sőt Haberlandtnak a gabonaneműekre vonatkozó kísérleteiből az is kitűnt, hogy az egyes években képződött magvak csirázó képességének tartóssága még ugyanazon növénynél sem volt egyforma. Valószínű ugyanis, hogy általában nem minden évben teremnek egyforma erős magvak, melyek mindig egyenlő ideig tartják meg csirázó képességüket; továbbá az is bizonyos, hogy a különböző gabonaszemek nedvességtartalma különféle lehet, a mi az egyes években termett gabonaszemek csirázó képessége tartósságának egyenletlenségére különösen befoly.

Ennek alapján azután az is érthető, hogy bizonyos magvak, bizonyos körülmények között, igen hosszú ideig tartják meg csirázó képességeket

(Természettudom. közlöny.) K. Gy.

Gyümölcsizlések.

I.

Az erdélyi gazdasági egylet kertészeti szakosztálya az őszi és téli gyümölcs izléseket megkezdvén, a kiválóbb és ajánlatos fajok általános figyelembevétel végett az „Erdélyi gazda” hasábjain közöltetni fogják.

Asztali szőlők közül közelebről kitűnt: sárga lindai, hamburgi muskotály, korai Malinger, zöld Magdolna, Uva Regina, Mina di vacca, Golden champion, augustusi muskotály és Passa tutti, mely kitűnő csemegefajokat Szentgyörgyi Lajos mutatott be, id. Bodor Pál több mennyiségű hasonfajú asztali szőlő mellett a zamatos Sauvignon borszőlőt hozta kóstolóra, mely kiváló finom és drága bort ad, vessző tudunkkal Paget János, Zeyk József és Fekete Pál uraknál kapható.

Bemutatta továbbá Szabó Samu a chasselas rouge royale t, mely elsőrendű csemege szőlő tán mindenek felett ajánlatos, a fehér góhért, mint jó, nagyszemű, jól eltartható fajt és a muskotályok közül az alexandriai kékét és a barnát, mindkettő nagyon finom zamatu. A Muscat Lunel, mint borszőlő érdemel figyelmet.

Körték közül első sorban a Vilmos (Bon chrétien William) említendő, melyet rendre id. Bodor Pál, Brassai József, Szabó Samu, Szentgyörgyi Lajos és a köztelek mutatnak be, vetélkedett vele a Fahajszinü körte (Fondante de bois) id. Bodor Páltól, mindkettő elsőrangú, bőtermő körte. A Salisbury id. Bodor Páltól nagyon jó leves és cukros, az Alexandrine Douillard a köztelekről teljes figyelmet érdemel, az őszi bergamotte Szabó Samutól szintén nagyon jó, de leszedve rakásra érik, azért gyorsan fogyasztandó.

Megemlítendő még a württembergi király Brassai Józseftől mint igen jó leves körte és mint nagyon kitűnő Stein János érdemes pomologusunk Veres Ferencznek egy magoncza, mely a legjobb körtékkel is versenyre kelhet.

Halálhíradás.

Nagy barcsai Barcsay Miklós erdélyi gazdasági egyletünk alapító tagja szeptember hó 27-én életének 55-ik évében hosszabb szenvedések után elhunyt. Béke poraira!

Egyleti mozgalmak.

Választmányi ülés 1877 october 1-én

258. A szeptember 3-án tartott ülés jegyzőkönyve felolvastatván, — a jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Szabó József, Szentgyörgyi Lajos és Dr. Hintz György urak kéretnek fel.

259. Egyleti pénztárnok Dr. Hintz György bemutatja a szeptemberhavi pénztári jelentést, mely szerint 338 frt 12 kr. bevétellel 331 frt 97 kr. kiadás áll szemben, — tudomásul szolgál.

261. Ministerium 8637 sz. a. az országos magyar gazdasági egyesületnek a phylloxerára vonatkozó javaslatainak zárpontját közli, — tudomásul szolgál.

262. Ministerium 14286 sz. a. fiatal szarvasmarha tulajdos mervbeni vágásának meggátolása érdekében tudatja, hogy egyéb intézkedés e tekintetben fenn nem marad, mint az egy éven aluli borjúk fogyasztási adó illetékének felemelése, mire nézve a pénzügyministeriummal egyetértőleg már törvényjavaslat is készült, — tudomásul szolgál.

263. Egyleti titkár jelenti, hogy évdijas tagtárs Sigmund Elek elhunyt, — sajnós tudomásul szolgálván, választmány a közgazdaság terén fáradhatatlanul munkás tagtársnak e helyen is őszinte elismerésével adózik.

265. Egyleti titkár a nagy-utcza szőlőben szükségesé vált kerítés és czimtábla igazításokat illetőleg, mintegy 200 frtot tevő költségvetést mutat be, — fedezet hiánya miatt az alapos javítás a jövő évre halasztatik.

266. Kolozsvári kereskedelmi és iparkamara augusztus 30-iki ülésének jegyzőkönyve, — tudomásul szolgál.

267. Szentkirályi Árpád legkorábbi székely törökbuza-ját küldi be, — a beküldött csövek nagyon jól fejletteknek találtak és ezen a Cinquantino és hazaiából keresztezés útján előállított faj kísérlettelre ajánlatik.

268. Ministerium 18660 sz. a. Major Pál statistikai táblázatának egy példányát küldi meg, — köszönettel könyvtárra helyeztetett.

269. Egyleti titkár jelenti, hogy n. Gr. Bethlen László arcképe készülében van és annak költségeire 150 frtot elnök Tisza László ur kezéhez utalványozni kéri, — a 150 frtnyi összeg ezennel utalványoztatik.

270. Báthi Gábor szőlészeti verseny iránt tesz javaslatot, — szőlészeti szakosztályhoz tétetik át.

Hitelesítik:

Szabó József, s. k.
Szentgyörgyi Lajos, s. k.
Dr. Hintz György, s. k.

Br. Huszár Sándor,
egyleti alelnök.
Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Vidéki gazdasági tudósítások.

Gyergyó-Alfalu, 1877. sept. 25.

Az őszi vetés szeptember 5 és 15-ike között bevégeződött. A föld el nem készíthetése miatt a mezőknek csaknem fele tavasz-ak alá maradt. Burgonya az alacsonyabb fekvésű helyeken jó; míg a zab termés gyengének mondható. Szárazabb természetű réteink semmi sarjut nem adván, marháinknak igen jó legelőül szolgálának, ha végtelkéig menő időjárásunk, mely e hó 19-én már megfehéřítette havasainkat engedné. Az állatok szaporodása nem kielégítő. A termények ára emelkedik, míg az állatoké folyton hanyatlak szomszéd atyánkfiai szorult helyzete miatt.

Berde Ferencz.

Szék, 1877. sept. 30.

Nyarunk nagy hőség és szárazsággal folyt le, minek következtében csak keveset és későre ugarolhattunk és ebből kifolyólag a vetésünk is egy kevéssé megkésétt, szeptemberhó 5-én történt az első vetés. Törökbuzaink nagyon gyengék és bár még csak tejesek mégis a hóharmatok miatt kénytelenek vagyunk megszedni. Hazi állataink egészségesek. Gabonák ára csökkent.

Kiss Sándor.

Baróth, 1877. oct. 3.

Az ugar nagy átlagban közepes miveltést nyert. A vetés sept. 8-án rozsszal vette kezdetét. A sarju közepes minőségben és mennyiségben megkésztetett. A burgonya jó termést adott. A törökbuza gyenge, törése itt-ott kezdetét vette, de általánosságban egy hét mulva szedik. A répa közepes. A napszám rendes. Forgalom gyenge.

Nagy Imre.

Piaczi árainkat illetőleg

megjegyezzük, hogy Besztercze, Deés, Déva, Fogaras, Naszód, S.-Sz.-György, Szamosujvár és V.-Hunyad újabb heti vásáraitól tudósítást nem vettünk, a dévai gabnaárak 100 kilogrammonként vannak jegyezve. — A hectoliter árának átszámítása a régi mértékre nagyon egyszerű: az összeg egy hetedrészét leütve, a maradéka gyakorlat igényeihez képest elég pontosan három véka árának felel meg. P. o. buza hectoliterje 840 kr., leütve a hetedrészét, 120 krt, marad 720. kr., minthárom véka, tehát 240 kr., mint egy vékának ára!

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Jelzalogkölcsonöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett nem tehermentes földbirtokra 1000 frttól a legmagasabb összegig 5 és 6% kamat mellett törlesztésre, rövid idő alatt és 5000 frton felülieket még előnyösebb módokat mellett gyorsan eszközöl, bővebb felvilágosítással készséggel szolgál.

(3) (20—26)

a hatóságilag engedélyezett általános „Ipar és keskedelmi ügynöki iroda“
Kolozsvártt, párisuteza, 19. sz. saját ház.
(Értekezhetni személyesen vagy posta útján naponta d. u. 1—4 óráig)

„VICTORIA“ biztosító társaság,

(alapítottatott 1865.)

Forgalmi kimutatása: (1876. december 31.)

Bevétel 1875 év végéig	o. é. 22.208,066 frt 72 kr.	Kifizetett károk 1875 év végéig	o. é. 7.474,125 frt 74 kr.
„ 1876-ban	o. é. 1.957,872 frt 43 kr.	„ „ 1876-ban	o. é. 664.608 frt — kr.
összesen	o. é. 24.165,939 frt 15 kr.	összesen:	o. é. 8.138,733 frt 74 kr.
Kiosztott nyeremények	o. é. 439,738 frt 69 kr.	Évi díjbevétele	o. é. 1.000,000 frt — kr.

Bizto-ításokat fogad el:

TŰZ ÉS JÉGKÁROK ELLEN.

I. Tűz ellen biztosíthatók: épületek, gyárok, malmok, butorok, készletek, kereskedelmi cikkek, marhaállomány, széna és gabna készlet, gazdasági eszközök stb.

Arva-, egyházi és tömeges biztosítások kedvezményes díjakban részesülnek.

Különben is a rendes díjak lehető mérsékeltre szabvák.

Több éves biztosításnál ingyen év számíttatik.

Gabna biztosítás három hónál kevesebb időre is elfogadtatik.

II. Jég ellen: mindennemű mezei termények.

A biztosítás váltó fedezet mellett is történhetik. A díjak az egyes vidékek tapasztalt jégjáratahoz vannak mérsékelve.

A károk felvétele gyorsan és szabályszerűen történik, a megállapított kárösszegek azonnal fizettetnek.

A „VICTORIA“ legújabb szerzett viszontbiztosítási összeköttetése folytán azon helyzetben van, hogy bármely nagy összegű biztosítást, teljes kártérítés biztonsága mellett elfogadhat, s midőn különben is életképességének a legválságosabb körülmények között, s a legrendkívülibb csapások után is megdönthetetlen bizonyítékát adta, mint egyetlen hazai intézet, joggal és biztosan számolhat a külföldi áramlattal szemben a hazai közönség pártolására.

Központi iroda: Kolozsvártt, fűtér 26-ik szám.

Vezérügynökségek: Budapest, Bécs, Grätz, Prága, N.-Szeben.

Fűügynökségek: Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Győr, Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becserek, Nagy-Enyed, Nagy-Szeben, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest.

Vidéki ügynökségek: a birodalom minden jelentékenyebb helységében.

Ajánlkozások: ügynökség átvételére, az igazgatóságához, vezér- vagy fűügynökségekhez intézendők.

(6)

(20—26)

„VICTORIA“ biztosító társaság.

A nagy-szebeni tüzoltó kiállításon nagy arany érmet nyert!!!

A szegedi országos kiállításon érdemremmel, a magyar országos tüzoltó szövetség Aradon tartott III. közgyűlésén nagy arany és ezüst érmmel lett kitüntetve.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tüzoltó szergár, harang- és érczöntöde.

Erdélyrészi és oláhországi fiókraktár: Kolozsvártt, bel-monostoruteza.

Ajánlja legújabb szerkezetű szabadalmazott tűzfecskendőit, tüzoltó szereket és szereivényeket tüzoltó egyletek és tüzoltók részére, elvállal kut, szivattyu, harang készitést és felszerelést jótállás,

legolcsóbb árak és részletfizetés mellett.

Főleg ajánlja a t. gazdaközönségnek saját gyártmányu és Transatlantik szivattyus kutjait, egyáltalában gyáranak a vízvezetések teljes felszerelésére kiváló gondnal berendezett vízműszaki osztályát.

Ajánlja vízhatlan ponyvát és különböző szerkezetű fujtatóit lakatosok és kovácsok részére.

(37.) Mintajegyek, képes árjegyzékek kívánatra megküldetnek. (7-19)

Minden eddigi világkiállításon haladása, jó izlése és versenyképessége miatt elsőrendű díjakat nyert!!!

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	felegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marhahús
á r a k r a j c z á r o k b a n											
Beszterce	febr. 6.	950	850	460	--	230	325	280	110	320	28
Brassó	sept. 28	860	675	540	480	265	440	175	130	360	32
Csik-Szereda	sept. 26	1050	800	625	500	225	550	260	100	175	22
Déás	sept. 25	780	690	465	--	210	540	520	240	200	32
Déva	jun. 23	1100	700	950	--	860	720	360	180	220	36
Erzsébetváros	sept. 29	750	650	550	--	300	500	200	115	300	36
Fogaras	dec. 7.	775	710	450	450	200	600	140	30	--	24
K.-Fehérvár	sept. 22	800	600	576	--	260	600	380	170	310	38
Gy.-Sz.-Miklós	sept. 29	900	650	575	490	200	500	75	20	--	28
Kolozsvár	oct. 4	760	--	585	--	228	600	260	170	320	38
K.-Vásárhely	sept. 27	850	650	600	450	250	550	320	100	350	36
Naszód	aug. 23	900	500	500	250	185	580	100	20	200	28
Nagy-Enyed	sept. 27	860	650	600	--	250	625	220	65	235	36
N.-Szeben	oct. 2	900	750	620	550	330	580	180	120	300	36
Szegesvár	sept. 27	800	640	600	--	280	580	180	110	200	36
S.-Sz.-György	sept. 17	800	700	500	400	270	450	250	150	200	28
Szamosújvár	sept. 24	950	650	525	--	315	560	360	70	400	36
Sz.-Régen	sept. 27	762	600	550	350	199	566	200	90	250	36
Sz.-Udvarhely	sept. 25	900	725	600	--	200	525	180	40	200	24
Torda	sept. 29	850	700	550	350	200	550	200	25	220	36
V.-Hunyad	sept. 1.	875	800	600	--	250	600	160	80	300	36

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 kr-ával számítottak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetés szerint akárhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda“ hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	1 1-3 1-6 1-12 1-18 1-24 1-30 1-36 1-42 1-52										
	széri hirdetésnél										
	f o r i n t										
16/16 v. egész oldal	12	33	64	120	170	216	260	290	320	360	
8/16 v. fél "	6	17	32	60	90	110	130	150	160	180	
4/16 v. negyed "	4	9	16	30	45	55	65	75	80	90	
2/16 v. nyolczad oldal	3	5	9	16	24	30	35	40	45	50	
1/16 v. tizenhatod "	2	3	5	9	15	18	20	23	25	27	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Nyomatott Gáman János örökösainél, középüteza Minorita-epület.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt, engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.